

hva som hindrer en fortsatt utvikling på feltet i fremtiden. Ingen av disse konklusjonene – verken den konstaterende om at det faktisk finnes fortellinger om fortiden i politikken, eller den fortolkende om at det er fortellinger om utvikling – er særlig oppsiktsvekkende. Det som er nytt, slik det står i artikkelsamlingens innledningskapittel, er at to historiografiske felt, historiebruk og politiske historie, bringes sammen, og at det gjøres en detaljert empirisk utforskning av problematikken på et bredt spekter av politikkområder. Mens det finnes ganske omfattende forskning på historiebruk, har det hittil vært sparsomt med forskning på *politisk* historiebruk i betydningen *parlamentarisk* politisk historiebruk. Dette er i alle fall en av grunnene som anføres for at en slik artikkelsamling har blitt utarbeidet av historikermiljøet rundt AHKR ved Universitetet i Bergen. Den består av i alt elleve artikler, pluss ett innledningskapittel og en konklusjon.

Forskning på historiebruk med tilstøtende felt i form av fortidsforståelse og kulturell erindring er et stort og flerfaglig felt, der det etter hvert har utviklet seg ganske ulike problemfelt, teorier og metoder. Den historiebruksforskningen som her er samlet mellom to permer springer altså ut av en historiefaglig sammenheng, noe som naturlig nok preger innretningen på artikkelsamlingen på flere måter. Særlig gjelder det spørsmålsstillingene om *historievitenskapens* rolle i parlamentarisk politikkutforming, og om hvilken rolle profesjonelle *historikere* har spilt eller spiller i den parlamentariske politikkutformingen. Videre er det karakteristisk at det er *fortellinger* som danner det analytiske brennpunktet for samtlige enkeltbidrag. Som det står i innledningen, de historiske fortellingene i den politiske sakprosaen er noe som danner orienteringsredskaper i politikken: fortellingene har derfor politiske effekter.

Teemu Ryymin (red.). 2017. *Historie og politikk. Historiebruk i norsk politikkutforming etter 1945*. Oslo, Universitetsforlaget, 328 s.

Anmeldt av Peter Forrás

Til lesere med dårlig tid kan det med en gang sies at konklusjonene i artikkelsamlingen *Historie og politikk* er at fortellinger om fortiden finnes i norsk politikkutforming etter 1945, og at de fortelles som historier om utvikling. Utviklingsfortellingenes politiske rolle består først å fremst i at de inngår i måten politiske problemer og utfordringer blir formulert. En henvender seg til fortiden for å formulere «utviklingens krav» på ulike slags politiske saksfelt, for slik å kunne stille diagnoser om

Det som tas opp i artikkelsamlingen er derfor ikke politisk historie forstått som dannelse og endring av politiske institusjoner, men politisk historie som et sett av handlinger der historie selv brukes som et orienteringsredskap for politiske handlinger og oppfatninger av handlingsrom.

Historiefortellinger er altså *talehandlinger*. Historiefortellinger inngår selv som en faktor i politikkkutformingene på ulike felt; i statsforvaltningen, kommunereformer, i skolepolitikk, fiskeripolitikk, samepolitikk, helsepolitikk, forsvarspolitikk, klimapolitikk, industripolitikk og gjennom bruken av historikere i offentlige utredningsarbeid. For å analysere fortellingene i disse feltene brukes redskaper fra den språklige vendingen, i form av å skille mellom hovedfortellinger og sidefortellinger, vise bruken av historiske analogier, og undersøke historiens argumentative funksjoner. For eksempel viser Jørn Øyrehaugen Sunde at fiskeripolitikken både på 1950-tallet og tidlig 2000-tallet formes av en fortelling om å tilpasse ressursutnyttelsen til det den fiskeriteknologiske utviklingen krever. Mens Eivind Heldaas Seeland viser at klimapolitikken dannes som et eget felt på 1990-tallet gjennom fortellinger som kombinerer en geologisk, historisk og menneskeskapt tidsramme.

Artikkelsamlingen er altså avgrenset til parlamentarisk historiebruk, slik den kommer til uttrykk i dokumenter fra saksgangen mellom regjering, departementer og storting. Med avgrensingen av politisk historiebruk til parlamentarisk historiebruk, faller åpenbart en rekke andre koblingspunkter mellom historie og politikk ut, slik som historiebruk i politiske bevegelser, i politisk ideologiproduksjon, i politiske begivenheter og omveltninger, i dannelsen av politiske subjekter, i minnepolitiske sammenhenger etc. På plussiden gjør denne avgrensingen artiklene overraskende ensartet

med hensyn til tilnærmingen til hva polisk historiebruk dreier seg om. På minussiden gjør avgrensingen at artiklene bare belyser ett ganske snevert aspekt at et stort område. På den ene siden er fordelene at avgrensingen gir et relativt likt materiale i form av NOUer, meldinger, saksutredninger etc., som kan brukes i sammenlikning av historiebruk på tvers av politikkområder, med de samme tekstanalytiske verktøy (analyse av fortellinger). På den andre siden blir det vanskelig å se om det finnes en utveksling mellom parlamentarisk og ikke-parlamentarisk politisk historiebruk, og hvordan en eventuelt skulle kunne belyse forbindelser til ikke-parlamentariske tekster og kontekster.

Avgrensningen til det parlamentariske oppfatter jeg også som noe mer enn en rent praktisk tilskjæring av tematikken. I dette ligger det også en plassering av hele prosjektet, som fremkommer i innledningsartikkelen skrevet av redaktøren Teemu Ryymin. Begrunnelsen for at parlamentarisk historiebruk er viktig og forskningsmessig interessant, er at parlamentariske prosesser *har* betydning for politikken. I den noe eldre sosialhistoriske tilnærmingen til politikk, hevdes det i innledningen, ble nemlig dette behandlet mer som et overflatefenomen og en virkning av dypere-liggende sosiale krefter. Denne artikkelsamlingen tar derimot de institusjonelle normer, regler og rutiner på ordet, og leser ordene derfra som uttrykk for en politisk kultur som har reell betydning for politikkkutformingene. Den institusjonelle orienteringen, som også begrunner avgrensingen til parlamentarisk politikk, er selv begrunnet med en historiografisk fortelling som er som følger; først fantes den såkalte Skodvinskolen i politisk historie. Denne var aktør-orientert og rettet blikket mot individer, partier og organisasjoner, og deres intensjoner og mål. Politisk historie kunne da

studeres som et spill mellom ulike meninger. Så kom Jens Arup Seip, Edvard Bull og sosialhistorien og den såkalte «realismen», som tok utgangspunkt i at reell makt lå utenfor parlamentariske kanaler. Aktørens utsagn ble da sett på med mistenksomhet som noe som tilslørte de reelle interessene bak politikken. Det som ble sagt måtte derfor avsløres av historikeren som taktikkeri eller ideologi. Det tredje vendepunktet i fortellingen som begrunner fokuset for artikkelsamlingen, er knyttet til fremveksten av den politisk-institusjonelle tilnærming på 1980-tallet som blant annet Francis Sejersted stod for. Denne tilnærmingen settes i forbindelse med den språklige vendingen og den «nye kulturhistorien», og det er her *Historie og politikk* plasseres som prosjekt. Kort sagt; både språk og institusjoner tas på alvor, derved berettiges også avgrensingen til parlamentarisk politisk historiebruk.

Til sist en kommentar til den nevnte konklusjonen om at parlamentarisk historiefortelling i norsk etterkrigstid i hovedsak er fortellinger om utvikling. Det er ingen grunn til å betvile dette, men fra et mer idé- og kulturhistorisk ståsted kan en stusse over at nettopp dette med utviklingsfortellinger

ikke utdypes mer enten fortolkningsmessig i de enkelte artikler, eller gis et mer overordnet historisk riss i innledning og konklusjon. For det første kunne en ønske seg en nærmere redegjørelse for hva som kjenner tegner en utviklingsfortelling, utover at utviklingen gjøres til en autonom kraft som stiller sine egne «krav» til politikken. For det andre kan utvikling både behandles som mønster for fortellinger, men også som et begrep eller en idé. Siden artikkelsamlingen som antydnet har en viss affinitet til «ny kulturhistorie» og den språklige vending, kunne en kanskje sett for seg at de analytiske redskapene hoved- og sidefortelling, historiske analogier og historiske argument kunne vært utdypet med begrepshistorie (og ikke nødvendigvis bare Kosellecks). Dersom en hadde sett på utvikling i et begreps- eller idéhistorisk lys, ville kanskje også implikasjonene av at det snakkes om utvikling i politikken i etterkrigstiden blitt tydeligere. For hvor kommer dette utviklingsbegrepet egentlig fra? Er ikke dets bestandighet inn i våre dager en interessant rest fra 1800-tallets biologi, historiefilosofi eller historiske evolusjonisme?